

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Ξενοφώντος, «Ελληνικά» Β 3. 52 - 56

Τίτλος:

«Κρίσεις»

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Κρίσεις

Δημιουργός

Παναγιώτης Καραμανώλης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Διδακτική / θεματική ενότητα

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι: Ξενοφώντας, «Ελληνικά» Β 3. 52 - 56

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

± 6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki του μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι αρκετά εξοικειωμένος με τις ΤΠΕ, ώστε να μπορεί να δημιουργήσει τον ψηφιακό χώρο εργασίας των μαθητών και να χειρίζεται με

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

επάρκεια τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα. Η σχολική μονάδα να διαθέτει εργαστήριο υπολογιστών με τουλάχιστον δεκαπέντε τερματικά. Αν δεν επαρκούν τα τερματικά του σχολείου, μπορούν οι μαθητές να φέρνουν φορητούς Η/Υ από το σπίτι. Τέλος, οι μαθητές είναι απαραίτητο να μπορούν να χειρίζονται προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και λογισμικά παρουσίασης.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ασχολείται με την ενότητα στην οποία ο Ξενοφών περιγράφει τη δίκη του Θηραμένη, τη συμπεριφορά του Κριτία και των παρακρατικών του, και τις αντιδράσεις του καταδικασμένου πρώην τυράννου. Με αφορμή τα θέματα που θίγονται στην ενότητα αυτή, προτείνονται τρεις κατηγορίες δραστηριοτήτων. Στην αρχή, οι μαθητές ασχολούνται κυρίως με τη μετάφραση του κειμένου, τις σημασίες λέξεων διαχρονικά, τους τρόπους πειθούς και τις τεχνικές αφήγησης. Στη συνέχεια, οι δραστηριότητες επεκτείνονται σε προβληματισμούς που σχετίζονται και με τη σημερινή πραγματικότητα. Τέλος, η τρίτη ομάδα δραστηριοτήτων αφορά την απόκτηση γνώσεων και την εξάσκηση σε μορφολογικά και συντακτικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το [Πρόγραμμα Σπουδών](#) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας Α΄ Λυκείου (Γ2/70001/21-6-2011), «τα αρχαία ελληνικά, όπως και όλα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, μπορούν να έχουν θέση σε ένα σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών, αρκεί να μετακινηθεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική - κριτική μάθηση, από την παθητική απομνημόνευση γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης. Η εφαρμογή ενός αντίστοιχου μοντέλου γραμματισμού στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών συνεπάγεται την ενθάρρυνση ποικίλων παραμέτρων: τη συνεξέταση σημείων της αρχαίας ελληνικής με τη νεοελληνική γλώσσα· τη δημιουργική σύνδεση αρχαίου και σύγχρονου κόσμου· τη μελέτη της ανθρώπινης εμπειρίας και την πολύπλευρη ευαισθητοποίηση του μαθητή ως προς το γνωστικό αντικείμενο.

Σε αυτή την περίπτωση, θα αναζητηθεί μια νέα λογική διδακτικής και παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος, η οποία θα διευκολύνει:

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αναζήτηση πληροφοριών·
- την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγονται·
- τη χρήση πολυτροπικών κειμένων και ποικίλων σημειωτικών πόρων·
- την πραγμάτευση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες·
- τον πειραματισμό κατά το γράψιμο και την παραστατικότητα στην παρουσίαση·
- τη συνεργατική μάθηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών εντός της ομάδας.

Με αυτούς τους όρους το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών μπορεί να επιτρέψει: τη συστηματική ανασκαφή και ανασυγκρότηση του παρελθόντος· τον παραλληλισμό του παρελθόντος με το παρόν· και την προετοιμασία των μαθητών για την, ιστορικά προσδιορισμένη, ένταξή τους στο μάλλον. Οι μαθητές δεν θα γνωρίσουν απλώς τα δημιουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού και στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του· θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στο πλαίσιο αυτών των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος, προτείνουμε τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εκτιμήσουν τη συμπεριφορά και τις συνέπειες από τη δράση της τυραννικής και, γενικότερα, της απολυταρχικής εξουσίας.
- Να διαπιστώσουν την ανάγκη ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης από την πολιτική αλλά και την προσπάθεια πνιγηρού εναγκαλισμού της πρώτης από τη δεύτερη.
- Να προβληματιστούν από τη δράση παρακρατικών μηχανισμών.
- Να πληροφορηθούν σχετικά με τον θεσμό της ικεσίας.
- Να αντιληφθούν και να εκτιμήσουν τη σημασία του χιούμορ και του παιγνιώδους πνεύματος.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να διακρίνουν τους τρόπους πειθούς και τις αφηγηματικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στο κείμενο.
- Να διαπιστώσουν τη «δημοσιογραφική» διάσταση των περιγραφών του Ξενοφώντα.
- Να διερευνήσουν τη σημασιολογική εξέλιξη λέξεων της αρχαίας ελληνικής.
- Να ασκηθούν σε γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να μεταφράσουν αρχαίο κείμενο, να προσεγγίσουν μεταφραστικές εκδοχές του ίδιου κειμένου και να εκφράσουν τις απόψεις τους για αυτές.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να αναπτύξουν κριτική στάση έναντι των εκτροπών από το δημοκρατικό πολίτευμα.
- Να εκτιμήσουν τη σημασία και την αξία της δικαιοσύνης και των νόμων.
- Να προβληματιστούν σχετικά με τα ηθικά ζητήματα που τίθενται από το κείμενο.
- Να καλλιεργήσουν αναγνωστικές στρατηγικές και ικανότητες παραγωγής διαφόρων ειδών λόγου.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης ηλεκτρονικών περιβαλλόντων.

Διδακτικές πρακτικές

Στο σενάριο χρησιμοποιούνται πολλές διδακτικές πηγές και γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν διαθεματικές προσεγγίσεις σε ένα ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον. Οι μαθητές θα διατυπώσουν, θα πραγματευτούν και θα διερευνήσουν τις ιδέες και τις σκέψεις τους, και θα εργαστούν σε ποικίλες ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες. Θα ασκηθούν στην έκφραση και στην παρουσίαση των εργασιών τους με διάφορους τρόπους, θα συζητήσουν μεταξύ τους και με το σύνολο της τάξης και θα αναπτύξουν μεταγνωστικές ικανότητες.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το απόσπασμα που περιλαμβάνει την εξέλιξη της δίκης του Θηραμένη είναι πολύ σημαντικό από διδακτική άποψη. Η ενότητα ξεκινά με την επιδοκιμασία των βουλευτών μετά την αγόρευση του Θηραμένη. Ακολουθεί η κυνική παρέμβαση του Κριτία στο έργο των βουλευτών, γεγονός που αποτελεί το αποκορύφωμα του παραλογισμού και της βιαιότητας. Η προσωπική βούληση τίθεται πάνω από τη βούληση των πολλών. Η αντίδραση του Θηραμένη, που θέλει να καταδείξει την αδικία και την ασέβεια των τυράννων ακόμη και απέναντι στους νόμους που οι ίδιοι είχαν θεσπίσει, είναι έντονη, ενώ η προειδοποίηση των βουλευτών ότι πιθανότατα θα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

έχουν την τύχη του είναι ενδεικτική του κλίματος. Ο Κριτίας δεν έχει κανένα ενδιασμό να χρησιμοποιήσει τον παρακρατικό μηχανισμό και, με κυνικό τρόπο, να επικαλεστεί ακόμα και τον νόμο που έκρινε τον πρώην συνεργάτη του. Η απόσπαση του Θηραμένη από τον βωμό είναι δραματική, ενώ οι βουλευτές βλέποντας τους μαχαιροβγάλτες ησυχάζουν... Ο Θηραμένης προσπαθεί μάταια να ξεσηκώσει τον λαό με τις φωνές του, χωρίς, όμως, να χάνει ούτε στιγμή την ψυχραιμία και το χιούμορ του. Το στιγμιότυπο με τον κότταβο και οι «ευχές» για τον Κριτία εκτός από το χιούμορ εκφράζουν και την πικρή ειρωνεία του Θηραμένη για το τέλος που περιμένει τον «καλό» Κριτία».

Τα στοιχεία αυτά, δίνονται από τον Ξενοφώντα με ζωντανή και παραστατική αφήγηση, με συχνή χρήση του ευθέως λόγου, με εναλλαγές α' ενικού και α' πληθυντικού προσώπου, με «δημοσιογραφικά» χαρακτηριστικά στον λόγο.

Το σενάριο, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, θα επιχειρήσει να αναδείξει την κρίση που περνούσε ο ελληνικός κόσμος στο τέλος του 5^{ου} αιώνα π.Χ., κρίση που δεν ήταν μόνο πολιτική αλλά και ηθική.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Από όσα αναφέρονται παραπάνω, είναι εμφανής η σχέση της διδακτικής αυτής πρότασης, των δραστηριοτήτων και των στόχων της με το Πρόγραμμα Σπουδών και, γενικότερα, με τα ισχύοντα στο σχολείο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσω της αξιοποίησης των ΤΠΕ οι μαθητές / μαθήτριες:

- Ενεργοποιούνται και αναλαμβάνουν ευθύνες στο πλαίσιο της ομάδας.
- Συνεργάζονται για την παραγωγή κειμενικού και άλλου ψηφιακού υλικού.
- Μεταφράζουν από κοινού αρχαίο κείμενο στη νέα ελληνική και συγκρίνουν τις μεταφράσεις τους με εκείνες δόκιμων μεταφραστών.
- Έρχονται σε επαφή και αξιοποιούν δημιουργικά κείμενα διαφόρων ειδών.
- Εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Καλλιεργούν τον πληροφορικό και κριτικό γραμματισμό.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ΄ Γυμνασίου: [Κριτίας](#)

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Α΄ Λυκείου: [Ξενοφών, «Ελληνικά» 2.3.17-56](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Λυκείου: [Τα «αστέρια» της είδησης, σελ. 63](#)

Ψηφιακό Σχολείο - Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Βοηθήματα: Φιλοσοφικός Λόγος Γ΄ Λυκείου:

- [Ο αόριστος β΄](#)

-[Αντωνυμίες- Η κλίση των αντωνυμιών](#)

-[Η μετοχή](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ηρόδοτος, [«Ιστορίες» 5. 91-93](#). Στο *Ηροδότου Ιστορίαι*. 1964. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια: Δ. Ν. Μαρωνίτης, πρόλογος: Ι. Κακριδής, Αθήνα: Γκοβόστης. [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή – Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης].

Perseus Digital Library [Ψηφιακή βιβλιοθήκη του Περσέα]:

-Διόδωρος Σικελιώτης, [«Ιστορική Βιβλιοθήκη», 13. 38. 1 - 2](#) και [14. 4. 1, 5](#). Στο *Diodorus of Sicily*, I-XII. 1989. Engl. translation by C. H. Oldfather. Vol. 4-8. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann, Ltd.

-Πλάτων, [«Κριτίας» 120e – 121c](#). Στο *Platonis Opera*, vol. I-V. 1900 - 1907. Ed. J. Burnet. Oxford University Press.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Αριστοτέλης, [«Αθηναίων Πολιτεία» 34.1 - 39.6](#). Στο *Aristotle XX, The Athenian Constitution, The Eudemian Ethic, On Virtues and Vices*. 1932. Ed. H. Rackham.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-Λυσίας, [«Κατά Αγοράτου ενδείξεως» 9 - 11](#). Στο *Lysias*. 1930. Ed. W. R. M. Lamb. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-Λυσίας, [«Κατά Ερατοσθένους» 62 - 78](#). Στο *Lysias*. 1930. Ed. W. R. M. Lamb. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann Ltd.

-Ξενοφών, [«Ελληνικά» 2.3.50 - 56](#). Στο *Xenophontis opera omnia*, vol. I-V. 1900-1921. Ed. E. C. Marchant. Oxford, Clarendon Press.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

Αδαμοπούλου Μ., [«Αρχαίο χιούμορ, αθάνατο!»](#), εφημ. «Τα Νέα», 20/06/2011 [πηγή: «Έρρωσο» - Ιστολόγιο για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό].

Ανώνυμος, [«Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν χιούμορ»](#), εφημ. «Το Βήμα», 03/06/2011.

[Αρχαία Ελληνικά Παιχνίδια](#) [πηγή: Εταιρεία Μελέτης Αρχαίων και Εκπαιδευτικών Παιχνιδιών].

[«Αρχαιοελληνικό χιούμορ»](#) [πηγή: «Τιτανίς» - Ιστολόγιο].

Βώρος, Γ. [Κριτίας](#) [Ιστοσελίδα του Γ. Βώρου για Θέματα Εκπαίδευσης - Παιδείας].

Ελληνική Βικιπαίδεια: [Κριτίας](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

Καρεμφύλλης, Κ. [«Τρόποι και μέσα πειθούς»](#) [πηγή: «e-keimena» - Ιστότοπος για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στην εκπαίδευση].

Μπέης, Κ. Ε. [«Η δικαστική ανεξαρτησία στην ελληνική έννομη τάξη»](#), [πηγή: «Κέντρο Δικανικών Μελετών - Κ. Ε. Μπέης»]

Παπαμίχος, Α. [«Το τέλος των Τριάκοντα»](#), περ. «Ιστορία», τεύχος Αυγούστου 2002.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παυλόπουλος, Π. [«Για τη Ζακλίν ντε Ρομγί»](#), εφημ. «Το Βήμα», 24/12/2010.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Παράλληλη αναζήτηση στα [Ηλεκτρονικά Λεξικά](#).

-[Παράλληλη αναζήτηση](#) στα Σώματα Νέων Ελληνικών Κειμένων.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου - Εκπαιδευτικό Υλικό Μέσης Εκπαίδευσης - Νέα Ελληνικά Λυκείου: [Τρόποι πειθούς-Μέσα πειθούς](#).

[«Το χιούμορ στην Αρχαία Ελλάδα»](#) [πηγή: «Ελλήνων Φιλοσοφία» - Ιστολόγιο]

Χριστόπουλος, Δ. [«Θεωρία λογοτεχνίας-Αφηγηματικοί τρόποι»](#) [πηγή: «e - Τράπεζα Φιλολογικών Θεμάτων» - Ιστολόγιο φιλολογικών θεμάτων].

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α' φάση (1^ο δίωρο):

Όλες οι δραστηριότητες του δίωρου πραγματοποιούνται στο εργαστήριο υπολογιστών. Οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί τις παραγράφους 50 - 51 και γνωρίζουν σχετικά με την επιδοκιμασία της Βουλής, μετά την αγόρευση του Θηραμένη, και την παρέμβαση του Κριτία για τη διαγραφή του πρώην συνεργάτη του από τον κατάλογο των τρισχιλίων και τη βέβαιη καταδίκη του. Για αφόρμηση μπορούμε να ρωτήσουμε τους μαθητές ποια περιμένουν να είναι η αντίδραση του Θηραμένη.

Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα παίρνει ένα από τα ακόλουθα Φύλλα Εργασίας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα με [το κείμενο της ενότητας](#). Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις/φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τις παραγράφους 52 - 53.

Ὁ Θηραμένης ἀκούσας (χρον. μετοχή) ταῦτα

ἀνεπήδησεν ἐπὶ (=προς) τὴν ἐστίαν

καὶ εἶπεν·

Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἵκετεύω τὰ ἐννομώτατα (συστ. αντ/νο) πάντων (γεν. διαιρ.)

μὴ εἶναι (επεξήγηση στο τὰ ἐννομώτατα) ἐπὶ Κριτία ἐξαλείφειν

(υποκ. της απρ. εκφρ.: μὴ εἶναι ἐπὶ Κριτία)

μήτε ἐμὲ

μήτε ὄν ἂν βούληται ὑμῶν

(αναφ/υποθ. πρόταση ως αντικ. στο ἐξαλείφειν) (γεν. διαιρ.)

ἀλλὰ εἶναι (επεξήγηση στο τὰ ἐννομώτατα) τὴν κρίσιν καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ

(δοτικές προσωπικές της αναφοράς)

(=να κρινόμαστε κι εσεῖς κι ἐγώ)

κατὰ τοῦτον τὸν νόμον

ὄνπερ οὔτοι ἔγραψαν.

Καὶ οὐκ ἄγνοῶ (=γιγνώσκω), ἔφη (=εἶπε) μὰ τοὺς θεοὺς τοῦτο (αντ/νο)
ὅτι ὁδε ὁ βωμός οὐδὲν ἀρκέσει μοι (ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο)

(=καθόλου δε θα με βοηθήσει...)

ἀλλὰ βούλομαι ἐπιδειξαι (=ἀποδειξαι) καὶ τοῦτο (αντ/νο ἀπαρ/του)

ὅτι οὗτοι εἰσὶ οὐ μόνον ἀδικώτατοι περὶ ἀνθρώπους,

ἀλλὰ καὶ ἀσεβέστατοι παρὰ θεοῦς.

(ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο)

Θαυμάζω (=απορώ) μέντοι (=ὁμως) ὑμῶν (αντ/νο), ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοί,

εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς (=τους εαυτούς σας, αντ/νο)

(αιτιολογική πρόταση)

καὶ γινώσκοντες (εναντ. μετοχή) ταῦτα (αντ/νο μετοχής)

ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα οὐδὲν (=καθόλου) εὐεξαλειπτότερον (ἐστὶ) ἢ

τὸ (ὄνομα) ἑκάστου ὑμῶν.

(ειδική πρόταση, επεξήγηση στο ταῦτα)

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις [δύο μεταφράσεις](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχείο κειμένου τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι παρατηρεῖτε σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;
3. Για τις λέξεις του κειμένου *ἐστία*, *νόμος*, *κρίσις*, *θεός*, *καθός* να αναζητήσετε στα [Σώματα κειμένων](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.

4. Διαβάστε τα σχετικά με τους τρόπους πειθούς στις ιστοσελίδες [εδώ](#) και [εδώ](#). Ποιους τρόπους πειθούς χρησιμοποιεί, κατά τη γνώμη σας, στο κείμενο ο Θηραμένης; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Φύλλο Εργασίας 2

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα με [το κείμενο της ενότητας](#). Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις/φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική τις παραγράφους 54 - 55.

Ἐκ δὲ τούτου (εμπρόθετος χρόνος) ὁ κῆρυξ τῶν τριάκοντα ἐκέλευσε τοὺς ἕνδεκα

ἐπὶ τὸν Θηραμένην

(εμπρόθ. εχθρικής κατεύθυνσης)

ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες (ονομαστική απόλυτη [αντί γεν.], χρον. μτχ)

σὺν τοῖς ὑπηρέταις,

ἡγουμένου (γεν. απόλυτη, τροπική μτχ) αὐτῶν Σατύρου (υποκ. μτχής)

τοῦ θραυστάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου (παραθέσεις στο Σατύρου),

εἶπε μὲν ὁ Κριτίας·

«Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ (αὐτόν ἐδώ)

κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον

(εμπρόθ. συμφωνίας)·

ὕμεις δὲ οἱ ἕνδεκα λαβόντες

καὶ ἀπαγαγόντες (χρονικές μτχές)

οὗ (=εκεῖ που) δεῖ

πράττετε τὰ ἐκ τούτων (αντ/νο =τα υπόλοιπα)».

Ὡς δὲ εἶπεν ταῦτα (χρονική πρόταση),

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εἶλκε (τὸν Θηραμένην) μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος,
εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται.

Ὁ δὲ Θηραμένης

ὥσπερ εἰκὸς (ἦν) (=ὅπως ἦταν φυσικό)

ἐπεκαλεῖτο καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν (απαρ/το του σκοπού)

τὰ γιγνόμενα (αντ/νο απαρ/του).

Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν,

ὀρῶσα (αιτιολ. μτχ) καὶ τοὺς ὁμοίους Σατύρω ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις

καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν,

καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες (οἱ βουλευταί, υποκ. της αιτιολ. μτχής)

ὅτι (οἱ ὅμοιοι Σατύρω καὶ οἱ φρουροί) παρήσαν ἔχοντες ἐγχειρίδια.

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις [δύο μεταφράσεις](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχείο κειμένου τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι παρατηρεῖτε σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;
3. Για τις λέξεις του κειμένου *θρασύς*, *ἀναιδής*, *λαμβάνω*, *ἐπικαλοῦμαι*, *ἐγχειρίδιο* να αναζητήσετε στα [Σώματα κειμένων](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Διαβάστε από την ιστοσελίδα τα σχετικά με τους [αφηγηματικούς τρόπους](#). Ποιους από αυτούς χρησιμοποιεί στο κείμενό σας ο Ξενοφώντας και τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, με τη χρήση τους;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο Εργασίας 3

1. Ανοίξτε την ιστοσελίδα με [το κείμενο της ενότητας](#). Βλέποντας το κείμενο, όπως είναι χωρισμένο στη συνέχεια, και αξιοποιώντας τα σχόλια που δίνονται κάνοντας κλικ στις χρωματισμένες λέξεις / φράσεις της ιστοσελίδας, να μεταφράσετε στη νέα ελληνική την παράγραφο 56.

Οί δ' ἀπήγαγον διὰ τῆς ἀγορᾶς τὸν ἄνδρα (δηλ. τὸν Θηραμένην)

δηλοῦντα (επιθ/κή μτχ, συν/μένη στο αντ. του ρήματος) μάλα μεγάλη τῆ φωνῇ
οἷα ἔπασχε (πλάγια ερωτηματική, αντ/νο στο δηλοῦντα).

Λέγεται δ' ἓν ῥῆμα (υποκ/νο) αὐτοῦ καὶ τοῦτο.

Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος (χρονική πρόταση)

ὅτι οἰμῶξοιτο (ειδική πρόταση, αντ/νο του εἶπεν),

εἰ μὴ σιωπήσειεν (υποθ. πρόταση),

ἐπήρετο (υποκ. και των τριών ρημάτων είναι ὁ Θηραμένης)·

«Ἄν δὲ σιωπῶ,

οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;»

καὶ ἐπεὶ γε ἀναγκαζόμενος (χρον. μτχ) ἀποθνήσκειν (αντ/νο μτχής)

ἔπιε τὸ κώνειον,

(χρονική πρόταση)

ἔφασαν (=λέγανε) εἶπεῖν (ειδ. *απαρ/το, αντ/νο*) αὐτόν (*υποκ. απαρ/του*)

ἀποκοτταβίσαντα (*χρον. μτχ*) τὸ λειπόμενον (*αντ. μτχῆς*).

«τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ Κριτία.»

καὶ οὐκ ἄγνωῶ μὲν τοῦτο,

ὅτι ταῦτα (*εἰσίν*) οὐκ ἀξιόλογα ἀποφθέγματα (=λόγια)

(*ειδική πρόταση, επεξήγηση στο τοῦτο*),

ἐκεῖνο δὲ τοῦ ἀνδρὸς κρίνω ἀγαστόν,

τὸ μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν

(*ἐναρθρο απαρ/το: επεξήγηση στο ἐκεῖνο*)

ἐκ τῆς ψυχῆς

παρεστηκότος (*γενική ἀπόλυτη, ἐναντιωματική μτχ*) τοῦ θανάτου

(*υποκ/νο μτχῆς*).

2. Να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με τις δύο μεταφράσεις της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε σε τρεις στήλες σε ένα αρχείο κειμένου τέσσερα σημεία/φράσεις που αποδόθηκαν διαφορετικά. Τι παρατηρεῖτε σχετικά με τις δυνατότητες να αποδοθεῖ στη νέα ελληνική ένα αρχαίο κείμενο;
3. Για τις λέξεις του κειμένου *φωνή, πάσχω (παθαίνω), ῥῆμα, φρόνιμος, ψυχή*, να αναζητήσετε στα Σώματα κειμένων από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και να καταγράψετε προτάσεις στις οποίες οι λέξεις αυτές να εμφανίζονται με διαφορετική σημασία κάθε φορά.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Διαβάστε από την ιστοσελίδα τα σχετικά με τους [αφηγηματικούς τρόπους](#). Ποιους από αυτούς χρησιμοποιεί στο κείμενό σας ο Ξενοφώντας και τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, με τη χρήση τους;

Οι μεταφραστικές απόπειρες των μαθητών και οι απαντήσεις τους στα Φύλλα Εργασίας ανακοινώνονται στην ολομέλεια του τμήματος και γίνεται αξιολόγησή τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Β' φάση (3^η, 4^η, 5^η διδακτική ώρα)

Φύλλο Εργασίας 1

1. Στο κείμενο που διαβάσατε ο Θηραμένης προστρέχει στη Βουλαία Εστία ως ικέτης. Να διαβάσετε τα κείμενα που σας δίνονται (θα αναρτηθούν στο Wiki του μαθήματος) και το κείμενο από τον Θουκυδίδη («Ιστορίες» 3.75.4-5) στο οποίο παραπέμπει η [ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου και, με βάση αυτά και εικόνες που θα βρείτε στο διαδίκτυο, να συνθέσετε μια παρουσίαση για το θέμα της ικεσίας στην αρχαία Ελλάδα.
2. Στο κείμενο ο Θηραμένης θέλει να αποδείξει ότι οι Τριάκοντα «εἰσὶ οὐ μόνον ἀδικώτατοι περὶ ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἀσεβέστατοι παρὰ θεοῦς». Διαβάστε α) τη [μετάφραση](#) του αποσπάσματος από το έργο του Αριστοτέλη «Αθηναίων Πολιτεία» 34.2 - 36.2
β) το σχετικό με τους Τριάκοντα τυράννους [απόσπασμα](#) από το άρθρο και
γ) το σχετικό απόσπασμα από το άρθρο του περιοδικού «Ιστορικά Θέματα» που δίνεται στο Wiki του μαθήματος.
Να γράψετε ένα δικό σας κείμενο, που να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του καθεστώτος των Τριάκοντα.
3. Ο Θηραμένης ισχυρίζεται ότι τα ονόματα των βουλευτών/δικαστών του μπορούν να σβηστούν εύκολα όσο και το δικό του από τον κατάλογο των τρισχιλίων, με αποτέλεσμα να θανατωθούν και οι ίδιοι. Θεωρείτε δικαιολογημένο αυτόν τον ισχυρισμό; Για να απαντήσετε, διαβάστε το [απόσπασμα](#) από την «Ιστορία» του Ηροδότου (Ε 92Ε-Γ) σε μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτη και προχωρήστε στους συσχετισμούς που προκύπτουν.
4. Να μελετήσετε αυτό το [άρθρο](#) και, στη συνέχεια, να αποδώσετε το περιεχόμενό του περιληπτικά και να το συσχετίσετε με τη στάση των βουλευτών/δικαστών στην περίπτωση της δίκης του Θηραμένη.

Φύλλο Εργασίας 2

1. Να παρουσιάσετε το καθεστώς των Τριάκοντα σε ένα δικό σας κείμενο, αφού διαβάσετε α) τη [μετάφραση](#) του αποσπάσματος από το έργο του Αριστοτέλη «Αθηναίων Πολιτεία» 34.2-36.2
β) το σχετικό με τους Τριάκοντα τυράννους [απόσπασμα](#) από το άρθρο
γ) το σχετικό απόσπασμα από το άρθρο του περιοδικού «Ιστορικά Θέματα» που δίνεται στο Wiki του μαθήματος.
2. Ο Κριτίας ισχυρίζεται στο κείμενο ότι ο Θηραμένης κρίθηκε «κατὰ τὸν νόμον», κάτι που, βεβαίως, δεν ισχύει. Στη θέση του Νόμου στην ελληνική σκέψη αναφέρεται η Γαλλίδα ελληνίστρια Ζακλίν ντε Ρομιγί στο ομότιτλο βιβλίο της, για το οποίο γράφει ο καθηγητής Π. Παυλόπουλος σε αυτό το [άρθρο](#). Αφού το διαβάσετε, να επισημάνετε και να γράψετε τα στάδια εξέλιξης της νομοθεσίας, όπως παρουσιάζονται στο άρθρο.
3. Διαβάστε πληροφορίες για τον Κριτία από τους συνδέσμους [1](#), [2](#) και [3](#) καθώς επίσης και το παρακάτω απόσπασμα από τον διάλογο του Πλάτωνα «Κριτίας». Στη συνέχεια, με βάση αυτές τις πληροφορίες να συνθέσετε σε ένα κείμενο ένα πορτρέτο του ανθρώπου αυτού, τονίζοντας τις αλλαγές που παρατηρήσατε στην εξέλιξή του.

Πλάτωνος, «Κριτίας» 120e – 121c (το κείμενο θα αναρτηθεί στο Wiki, επειδή δεν υπάρχει στο διαδίκτυο μεταφρασμένο στη νέα ελληνική.)

Για πολλές γενιές, όσο υπήρχε ακόμα πάνω τους η επίδραση του θεού από τον οποίο κατάγονταν, υπάκουαν στους νόμους και τιμούσαν τη θεϊκή τους καταγωγή. Οι καρδιές τους ήταν καθαρές και το μυαλό τους αφοσιωμένο σ' ευγενικά έργα. Έδειχναν πάντα λογική και σωφροσύνη στις εκάστοτε περιστάσεις και ως προς τις μεταξύ τους σχέσεις. Γι' αυτό τον λόγο περιφρονούσαν οτιδήποτε εκτός από την αρετή και δεν έδιναν μεγάλη σημασία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

στ' αγαθά που είχαν, θεωρώντας βάρος την ποσότητα του χρυσαφιού και της υπόλοιπης περιουσίας. Έτσι, χωρίς να μεθύσουν από την τρυφηλότητα κι εξαιτίας του πλούτου να χάσουν τον αυτοέλεγχό τους, δεν παραδόθηκαν στα πάθη τους. Με νηφαλιότητα, αντίθετα, έβλεπαν καθαρά ότι και αυτά όλα αυξάνουν από τη φιλία και μαζί με την κοινή αρετή, ενώ η διαρκής επιδίωξη και λατρεία αυτών των αγαθών καταστρέφει τα ίδια και την αξία τους. Με αυτές λοιπόν τις σκέψεις και με τη θεϊκή επίδραση πάνω τους, τα πάντα σ' αυτούς προόδευσαν, όσα αναφέραμε προηγουμένως. Όταν όμως ατόνησε κι εξαφανίστηκε σιγά σιγά το θεϊκό στοιχείο από μέσα τους, επειδή αναμείχθηκε πολύ με το θνητό στοιχείο, κι επικράτησε το ανθρώπινο, τότε άρχισαν να συμπεριφέρονται άσχημα, μη μπορώντας ν' αντέξουν το βάρος του πλούτου που είχαν. Σ' αυτόν που είχε τη δυνατότητα να παρατηρεί φαινόταν αισχροί, που είχαν χάσει τα πιο πολύτιμα από τ' αγαθά τους. Σ' εκείνους όμως που δεν μπορούσαν να διακρίνουν ποια είναι η πραγματικά ευτυχισμένη ζωή, φαινόταν κατ' εξοχήν καλοί και ευλογημένοι, παρά την πλεονεξία που τους είχε καταλάβει ν' αυξάνουν με κάθε τρόπο τα πλούτη τους. Ο Δίας, λοιπόν, ο θεός των θεών, που κυβερνάει σύμφωνα με τους νόμους, επειδή μπορεί να βλέπει τέτοια πράγματα, παρατηρώντας ότι αυτός ο χρηστός λαός τραβούσε για την καταστροφή, αποφάσισε να τον τιμωρήσει, για να γίνουν νουνεχείς αφού συνετιστούν. Κάλεσε λοιπόν σε συμβούλιο όλους τους θεούς στην τιμιότατη κατοικία τους, που βρίσκεται στη μέση του κόσμου και βλέπει καλά τα πάντα, όσα έχουν πραγματοποιηθεί, κι αφού τους συγκέντρωσε είπε...

(μετάφραση Π. Καραμανώλης)

4. Ο Σάτυρος και οι όμοιοί του δρουν στην περίπτωση του Θηραμένη ως παρακρατικός μηχανισμός. Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και στα [ηλεκτρονικά λεξικά](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τη σημασία της λέξης «παρακράτος» και να συνθέσετε μια παρουσίαση σχετική με τη δράση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

των παρακρατικών μηχανισμών. Σε ποιες περιόδους, κατά τη γνώμη σας, ισχυροποιούνται οι μηχανισμοί αυτοί;

Φύλλο Εργασίας 3

1. Από το κείμενο διαπιστώνουμε ότι ο Θηραμένης δεν χάνει τον παιγνιώδη χαρακτήρα και το χιούμορ του ακόμη και στις τελευταίες του στιγμές. Διαβάστε τα ερμηνευτικά σχόλια για την παράγραφο 56 και αντλήστε υλικό από τις ιστοσελίδες [1](#), [2](#), [3](#) και [4](#), για να συνθέσετε μια παρουσίαση σχετική με το χιούμορ και τη σημασία του στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων.
2. Να διαβάσετε τις πληροφορίες για τον κότταβο από το κείμενο στο οποίο παραπέμπει η [ιστοσελίδα](#) του Ψηφιακού Σχολείου και να αναζητήσετε στην ιστοσελίδα για [τα αρχαία ελληνικά παιχνίδια](#) και γενικά στο διαδίκτυο πληροφορίες για αυτά. Στη συνέχεια να παρουσιάσετε μερικά από αυτά.
3. Σε προηγούμενη παράγραφο ο Ξενοφών, αναφερόμενος στο ρόλο του Θηραμένη στις διαπραγματεύσεις πριν από την παράδοση της Αθήνας, έγραφε: «Πεμφθείς δὲ (ὁ Θηραμένης) διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν, ὅποτε Ἄθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν». Τώρα γράφει για το ίδιο πρόσωπο: «ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς». Με βάση αυτές τις αναφορές και τα κείμενα που δίνονται, να γράψετε μια συνολική παρουσίαση του προσώπου του Θηραμένη:
  - α) Λυσία, [«Κατὰ Ἐρατοσθένους»](#), 68-70, μετάφραση: Ν. Χ. Χουρμουζιάδης
  - β) Λυσία, [«Κατὰ Ἀγοράτου Ἐνδείξεως»](#), 9-11, μετάφραση: Γ. Α. Ράπτης
  - γ) Διόδωρου Σικελιώτου, [«Ιστορική Βιβλιοθήκη»](#), 13. 38. 1 - 2.

Τότε οι Αθηναίοι κατέλυσαν την ολιγαρχία των τετρακοσίων και καθιέρωσαν ένα σύστημα διακυβέρνησης με συμμετοχή των πολιτών. Εισηγητής όλων αυτών ήταν ο Θηραμένης, άνθρωπος μετρημένος στη ζωή του και πιο συνετός σε σχέση με τους άλλους. Γιατί, πράγματι, αυτός συμβούλευσε να ξαναφέρουν απ’

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

την εξορία τον Αλκιβιάδη, που με τη συμβολή του μπόρεσαν πάλι ν' αναλάβουν, και, επειδή εισηγήθηκε (ο Θηραμένης) και πολλά άλλα μέτρα για το καλό της πατρίδας, απολάμβανε μεγάλο κύρος (μετάφραση Π. Καραμανώλης).

δ) Διόδωρου Σικελιώτου, [«Ιστορική Βιβλιοθήκη»](#), 14. 4.1 και 5.

Ο λαός παρατηρώντας τη σύνεση του Θηραμένη και πιστεύοντας ότι με την καλοσύνη του θα μπορούσε να περιοριστεί κάπως η απληστία των αρχόντων, επέλεξε κι αυτόν μεταξύ των τριάκοντα. [...]. Όταν ήρθαν οι υπηρέτες και τον έσυραν απ' το βωμό, ο Θηραμένης αντιμετώπισε με γενναιότητα τη μοίρα του, γιατί είχε πράγματι φιλοσοφική καλλιέργεια ως μαθητής του Σωκράτη, ενώ το πλήθος εκδήλωνε όλη του την συμπάθεια προς τον Θηραμένη για την κακή του τύχη, αλλά δεν τολμούσε να τον βοηθήσει, γιατί τον φρουρούσαν πολλοί ένοπλοι. Τότε ο φιλόσοφος Σωκράτης και δύο απ' τους οικείους του έτρεξαν και επιχειρούσαν να εμποδίσουν τους υπηρέτες, αλλά ο Θηραμένης τους έλεγε να μην το κάνουν αυτό. Και είπε ότι επαινεί τη φιλία και την παλικαριά τους, αλλά θα είναι γι' αυτόν μέγιστη συμφορά, αν ο ίδιος σταθεί αιτία να θανατωθούν τόσο στενοί του φίλοι. Ο Σωκράτης κι οι σύντροφοί του, καθώς δεν είχαν καμία βοήθεια από κανέναν κι έβλεπαν να μεγαλώνει η αδιαλλαξία των αρχόντων, δεν κινήθηκαν. Και τότε αυτοί που έλαβαν τη διαταγή απέσπασαν τον Θηραμένη απ' τους βωμούς και τον έσυραν μες απ' την αγορά, για να τον εκτελέσουν. Και το πλήθος, τρομοκρατημένο από τα όπλα της φρουράς, συμπονούσε τον δυστυχή κι έχυνε δάκρυα για τη συμφορά του ανθρώπου εκείνου και για τη δική του σκλαβιά. Γιατί οι απλοί άνθρωποι, όταν έβλεπαν να προπηλακίζεται μ' αυτόν τον τρόπο η αρετή ενός ανθρώπου σαν τον Θηραμένη, έβγαζαν το συμπέρασμα, ότι κανείς δεν θα λογαριάσει τη δική τους αδυναμία. (μετάφραση Π. Καραμανώλης)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα αποσπάσματα από τον Διόδωρο Σικελιώτη θα αναρτηθούν στο Wiki, γιατί δεν υπάρχουν μεταφρασμένα στο διαδίκτυο.

4. Ο Ξενοφών θεωρείται από μερικούς μελετητές «ένας αληθινός ρεπόρτερ, γιατί διέθετε τη δυνατότητα επιλογής στοιχείων που προσελκύουν την προσοχή των αναγνωστών». Επαληθεύεται η άποψη αυτή από το κείμενο που διαβάσατε; Για να απαντήσετε, λάβετε υπόψη και όσα αφορούν τα «αστέρια» της είδησης από τη σχετική [ενότητα](#) του εγχειριδίου της «Νεοελληνικής Γλώσσας» Β΄ Λυκείου, σελ. 63.

Υποθέστε ότι είστε δικαστικός συντάκτης και γράψτε την είδηση της απαγωγής και της εκτέλεσης του Θηραμένη στην εφημερίδα σας.

Οι απαντήσεις των μαθητών στα Φύλλα Εργασίας ανακοινώνονται στην ολομέλεια του τμήματος και γίνεται αξιολόγησή τους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γ' φάση (6^η διδακτική ώρα)

Κοινό φύλλο εργασίας για όλες τις ομάδες

1. Έχοντας ως οδηγό τις σχετικές με τον [αόριστο β'](#) σημειώσεις να εντοπίσετε στο κείμενο των παραγράφων 52 - 56 τους τύπους αορίστου β' που υπάρχουν και να τους μεταφέρετε στο β' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων.
2. Έχοντας ως οδηγό τις σημειώσεις σχετικά με τις προσωπικές, δεικτικές και αυτοπαθητικές [αντωνυμίες](#) να εντοπίσετε στο κείμενο των παραγράφων 52 - 56 τους τύπους των προσωπικών, δεικτικών και αυτοπαθητικών αντωνυμιών και να τους μεταφέρετε στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού.
3. Αφού διαβάσετε τα σχετικά με τα είδη της [μετοχής](#) να γράψετε τι είδους είναι κάθε μετοχή στις παραγράφους 52 - 56 του κειμένου.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Τμήματα του συγκεκριμένου σεναρίου θα μπορούσαν να δοθούν με διαφορετικό τρόπο στους μαθητές. Συγκεκριμένα, αντί να δοθεί από τον διδάσκοντα ο χωρισμός του κειμένου «κατά κόλα», θα μπορούσαν οι μαθητές να αποδώσουν σχηματικά τους βασικούς συντακτικούς άξονες του κειμένου, με οδηγό τα κατάλληλα ερωτήματα για κάθε περίπτωση (όπως: τι, ποιος, πού, πότε, πώς, γιατί, με ποιο σκοπό κλπ.), χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία που υπάρχουν στο διαδίκτυο.

Επίσης, οι μαθητές θα μπορούσαν σε άλλο τύπο εκπαίδευσης να ασχοληθούν μόνο με τις δραστηριότητες της τρίτης, της τέταρτης και της πέμπτης διδακτικής ώρας.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Όπως σημειώνεται και στην ενότητα [«Αφετηρία»](#), το συγκεκριμένο απόσπασμα είναι από τα πιο ενδιαφέροντα και χαρακτηριστικά στο έργο του Ξενοφώντα και παρέχει ποικίλες αφορμές για δραστηριότητες που θα ενεργοποιήσουν τους μαθητές.

Ωστόσο, κάποιες από αυτές που προτείνουμε ίσως δυσκολέψουν τους μαθητές. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του [Φύλλου Εργασίας 2](#), της τρίτης, της τέταρτης και της πέμπτης διδακτικής ώρας είναι αρκετά απαιτητικές. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται στον διδάσκοντα να παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή και να ενισχύει τα μέλη της ομάδας που θα ασχοληθεί με αυτό το Φύλλο Εργασίας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βρασιδάς, Χ. & Σ. Ρετάλης. 2005. «Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη υλικού διαδικτυακής μάθησης». Στο *Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης*, επιμ. Σ. Ρετάλης. Αθήνα: Καστανιώτη, 59-77 .

Δημητρακοπούλου, Α. 1998. «Σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά λογισμικά - Από τις εμπειρικές προσεγγίσεις στη διεπιστημονική θεώρηση», *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 100 & 101, σσ. 114-123 & 95-103.

Kalantzis, M. & B. Cope. 2001. «Πολυγραμματισμοί». Στο *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, επιμ. Α.- Φ. Χρηστίδης. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 214-216.

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html

Κοσσυβάκη, Φ. 2003. *Εναλλακτική Διδακτική. Προτάσεις για τη Μετάβαση από τη Διδακτική του Αντικειμένου στη Διδακτική του Ενεργού Υποκειμένου*. Αθήνα: Gutenberg.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

[20.11.2012]

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2008. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο (Σχολικό έτος 2008 - 9)*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.